

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1944.

Första kammaren.

Nr 31.

Onsdagen den 15 november.

Kammaren sammanträdde kl. 4 eftermiddagen.

Justerades protokollen för den 8 och den 11 innevarande månad.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Åberopande bifogade läkarintyg får jag härmed anhålla, att jag under återstående del av året måtte bliva befriad från riksdagsarbetet.

Ålsten den 14 november 1944.

Carl Eric Ericsson.

Att kapten *Carl Eric Ericsson*, f. 1882, på grund av hjärtsjukdom är oförmögen att delta i riksdagens arbete t. o. m. den ³¹/₁₂ 1944 intygas.

Stockholm den 13 november 1944.

Per Holmström,

leg. läk.

Den begärda ledigheten beviljades.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 301, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 20 § 1—3 mom. förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor, m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 359, av herr *Siljeström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisorisk förbättring av löneställningen för vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl.; och

nr 360, av herr *Holmström* m. fl., i samma ämne.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.04 eftermiddagen.

In fidem

G. H. Berggren.

Lördagen den 18 november.

Kammaren sammanträdde kl. 4 eftermiddagen; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Anmälades och bordlades
statsutskottets utlåtanden:

nr 233, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 234, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 235, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 236, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde; och

nr 238, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser folkhushållningsdepartementets verksamhetsområde;

bankoutskottets utlåtande nr 73, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om medel för anskaffande av viss maskinutrustning för Tumba bruk;

första lagutskottets utlåtande nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 18 september 1943 (nr 691) om villkorlig frigivning; samt

andra lagutskottets utlåtande nr 70, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjukkassor, m. m., dels ock en i ämnet väckt motion.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 4.03 eftermiddagen.

In fidem
G. H. Berggren.

Tisdagen den 21 november.

Kammaren sammanträdde kl. 4 eftermiddagen.

Justerades protokollen för den 15 och den 18 innevarande månad.

Föredrogos och bordlades ånyo statsutskottets utlåtanden nr 233—236 och 238, bankoutskottets utlåtande nr 73, första lagutskottets utlåtande nr 57 samt andra lagutskottets utlåtande nr 70.

Herr *Arrhén* väckte en motion, nr 361, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 20 § 1—3 mom. förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor, m. m.

Motionen bordlades.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 4.03 eftermiddagen.

In fidem
G. H. Berggren.

Onsdagen den 22 november.

Kammaren sammanträdde kl. 11 förmiddagen.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott herr *Arrhéns* motion, nr 361, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 20 § 1—3 mom. förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor, m. m.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 233, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde.

Punkten 1.

Lades till handlingarna.

Punkterna 2—7.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtanden:

nr 234, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 235, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 236, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde; samt

nr 238, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser folkhushållningsdepartementets verksamhetsområde.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 73, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om medel för anskaffande av viss maskinutrustning för Tumba bruk, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av första lagutskottets utlåtande nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 18 september 1943 (nr 691) om villkorlig frigivning, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 70, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjukkassor, m. m., dels ock en i ämnet väckt motion.

*Ang. vissa
ändringar i
sjukkasse-
förordningen
m. m.*

Genom en den 20 oktober 1944 dagtecknad proposition, nr 295, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, hade Kungl. Maj:ts föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjukkassor; samt

2) förordning angående ändrad lydelse av 6 § förordningen den 11 juni 1937 (nr 338) om moderskapspenning.

I samband med propositionen hade utskottet till behandling förehaft en i anledning av densamma väckt motion, nr 354, i första kammaren av herr *Sundvik*.

I motionen hade hemställts, att riksdagen måtte besluta avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 295 punkten 4. Under den åsyftade punkten hade behandlats frågan om tiden för räkenskapsavslutning och revision för erkänd sjukkasse ävensom för insändande av statistisk redogörelse m. m.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på återopade grunder hemställt,

A. att riksdagen med förklarande, att det genom propositionen framlagda förslaget till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjukkassor icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga under punkten infört förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjukkassor;

B. att riksdagen måtte antaga det genom propositionen framlagda förslaget till förordning angående ändrad lydelse av 6 § förordningen den 11 juni 1937 (nr 338) om moderskapspenning;

C. att motionen I: 354, i den mån den icke beaktats genom vad utskottet under A. hemställt, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

I förslaget till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjukkassor var 39 § så lydande:

(i Kungl. Maj:ts förslag:)

(i utskottets förslag:)

Räkenskapsavslutning skall vara verkställd, för lokalsjukkasse senast den 1 *mars* och för centralsjukkasse senast den 15 april året efter det räkenskaperna avse. Senast å dag, som i vartdera fallet nämnts, skola räkenskaperna med tillhörande handlingar samt den av styrelsens ledamöter underskrivna förvaltningsberättelsen för granskning överlämnas till kassans revisorer.

Revisorernas berättelse skall avlämnas till styrelsen, beträffande lokalsjukkasse senast den 15 *mars* och beträffande centralsjukkasse senast den 15 maj året efter det revisionen avser. Berättelsen skall framläggas vid

Räkenskapsavslutning skall vara verkställd, för lokalsjukkasse senast den 1 *april* och för centralsjukkasse senast den 30 april året efter det räkenskaperna avse. Senast å dag, som i vartdera fallet nämnts, skola räkenskaperna med tillhörande handlingar samt den av styrelsens ledamöter underskrivna förvaltningsberättelsen för granskning överlämnas till kassans revisorer.

Revisorernas berättelse skall avlämnas till styrelsen, beträffande lokalsjukkasse senast den 15 *april* och beträffande centralsjukkasse senast den 15 maj året efter det revisionen avser. Berättelsen skall framläggas vid

*Ang. vissa ändringar i sjukkasreförordningen m. m. (Forts.)**(i Kungl. Maj:ts förslag:)**(i utskottets förslag:)*

ordinarie föreningssammanträde, som hålles av lokalsjukkas senast den 31 mars och av centralsjukkas senast den 15 juni varje år.

ordinarie föreningssammanträde, som hålles av lokalsjukkas senast den 30 april och av centralsjukkas senast den 15 juni varje år.

Handlingar, som avses i 77 § första stycket lagen om understödsföreningar, skola för varje år av styrelsen ingivas till tillsynsmyndigheten inom en månad efter föreningssammanträde, som i nästföregående stycke sägs, dock senast den 30 juni. Handlingarna skola jämväl innefatta uppgifter för beräkning av kassan tillkommande statsbidrag.

I övriga delar var utskottets berörda förordningsförslag likalydande med det av Kungl. Maj:tt framlagda förordningsförslaget.

Enligt en vid utlåtandet avgiven reservation hade herr *Norman*, fru *Nordgren* och herr *Andersson* i Eskilstuna på anförda skäl hemställt, att riksdagen med avslag å motionen I: 354 måtte bifalla propositionen oförändrad.

Herr *Norman*: Herr talman! Meningarna ha gått isär beträffande en punkt i den föreslagna propositionen, nämligen i vad det gäller bestämmelser om tiden för räkenskapernas avslutande m. m. För närvarande finnas inga stadganden därom i sjukkasreförordningen, utan sjukkassorna ha att rätta sig efter de allmänna bestämmelser, som finnas i lagen om understödsföreningar. Nu har tillsynsmyndigheten, pensionsstyrelsen, ansett det angeläget att tidigare än som för närvarande är fallet få in det material, varpå dess sjukkasestatistik bygger, och därför hemställt om att få vissa bestämmelser rörande räkenskapsavslutning etc. inskrivna i sjukkasreförordningen.

Pensionsstyrelsen hade ursprungligen tänkt sig, att tidpunkten för verkställande av bokslut och avlämnande av räkenskaper till revisorerna skulle fastställas till senast den 15 februari. Centralsjukkassorna, som fingo yttra sig över förslaget, ansågo denna tidpunkt vara alltför tidig, och med anledning därav jämkade pensionsstyrelsen sitt förslag därhän, att tidpunkten skulle bestämmas till senast den 1 mars. Det är den tid, som i sjukkassornas stadgar i regel föreskrives för verkställande av bokslut och avgivande av räkenskaper. Regeringen har också i propositionen följt pensionsstyrelsens förslag. Utskottet menar, att, vad lokalsjukkassorna beträffar, de i propositionen föreslagna tiderna för räkenskapsavslutning, revision etc. äro för nätt tilltagna, och har därför skjutit fram de olika tidpunkterna en månad.

Inom utskottet var det nog flera än vi reseranter som ansågo att det borde kunna gå att följa det tidsschema, som är föreslaget i den kungl. propositionen, och därför inom utskottet röstade för Kungl. Maj:ts förslag. Detta är dock ingen stor fråga. Alldeles säkert betyder en lösning i enlighet med propositionen åtskilligt för att snabbare få fram och offentliggöra sjukkasestatistiken, men det kanske inte är så mycket att kivas om. Anledningen till att jag har reserverat mig är, att jag finner det ganska orimligt att i förordningen inskriva en senare tidpunkt för räkenskapsavslutning än vad lokalsjukkasorna i allmänhet ha i sina stadgar.

När vi togo upp detta ärende till behandling inom utskottet, trodde jag, att det närmast skulle råda tvekan om inknappningen till fjorton dagar av tiden från det räkenskaperna skulle avslutas, till dess revisorerna skulle ha sin berättelse färdig. Därom diskuterade vi inte mycket, och utskottets förslag innebär, att denna knappa tidrymd skall kunna tillämpas.

Vad tiden för räkenskapsavslutningen beträffar, förefaller det mig, som

Ang. vissa ändringar i sjukasseförordningen m. m. (Forts.)

om det borde finnas goda möjligheter för lokalsjukkassornas kassörer att klara av den saken till den 1 mars. Då därtill bestämmelsen onekligen har en viss och ganska stor betydelse, när det gäller att snabbare få fram sjukassestatistiken, ber jag att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Mannerskantz: Herr talman! Jag finner det helt naturligt, att utskottets ordförande, såsom ofta händer, försöker att vakta och vårda Kungl. Maj:ts proposition. Men några av oss andra inom utskottet ha känt sig manade att vakta även deras intressen, som skola tillämpa förordningen.

Nu förhåller det sig så, att den ändring, som andra lagutskottet har gjort beträffande tiderna för lokalsjukkassas räkenskapsavslutning etc., inte kommer att inverka något nämnvärt på den tid, då statistiken slutgiltigt kan överlämnas till pensionsstyrelsen. Lokalsjukkassorna lämna nämligen in sina räkenskaper och sin statistik till centralsjukkassorna. Sedan göra dessa en sammanställning, och denna överlämnas till pensionsstyrelsen. I fråga om den tidpunkt, då centralsjukkassorna skola överlämna sina uppgifter, sammanfaller utskottets förslag med propositionen. Det upplystes inom utskottet, att vad man egentligen skulle kunna vinna på att följa Kungl. Maj:ts förslag skulle vara, att lokalsjukkassor och centralsjukkassor redan dessförinnan skulle kunna under hand överlämna den statistik, som de ha färdig. Så kommer det dock inte att gå till.

Den förnämsta orsaken till att jag inom utskottet har intagit den ståndpunkten, att man inte borde sätta en alltför knapp tid för lokalsjukkassorna är, att det finnes olika slag av lokalsjukkassor i vårt avlånga land. Det finnes kassor med mycket stor omslutning och med heltidsanställd personal, som sköter om expeditionen. För dessa kassor torde det inte vara någon större svårighet att få räkenskapsavslutningen verkställd till den 1 mars. Det finnes också ett antal mycket små kassor, som skötas av icke heltidsanställd personal, men på grund av den ringa omslutningen torde det inte heller för dem vara svårt att få räkenskaperna klara till den 1 mars. Men så finnes det ett stort mellanskiikt av kassor, och detta torde åtminstone i vissa landsändar dominera. Det gäller sjukassor, som äro ganska stora men inte ha den konstruktion och den omslutning, att det ansetts nödvändigt med heltidsanställd personal, utan arbetet skötes av frivilliga krafter, som ha något litet arvode härför och som äro hänvisade till att utföra arbetet på kvällarna och på mellanstunden. För dessa kassor blir det mycket svårt att få fram statistiken i tid, och faktum är, att den i kassornas stadgar vanliga bestämmelsen, att räkenskaperna skola vara avslutade till den 1 mars, inte kunnat följas. Det har inte gjorts så mycket tidigare, därför att inte någon påföljd var stadgad då, men enligt det nu föreliggande förslaget till ändring av sjukasseförordningen stadgas bötesstraff, om räkenskapsavslutning sker för sent. Bestämmelsen får på grund härav en helt annan karaktär, och därför har utskottsmajoriteten ansett, att man inte borde ta till tiden så knapp, att de kassor, som inte ha heltidsanställd personal, men ha en stor rörelse, behöva riskera att bli ådömda böter.

När man har kunnat förena tillgodoseendet av denna synpunkt med en ändring, som gör, att mänskligt att döma det statistiska materialet inte skall behöva överlämnas senare än enligt propositionen, vore det, herr talman, felaktigt att utsätta en massa människor för onödiga svårigheter, som kunna rendera dem straff. Det är därför vi gjort denna ändring. Beträffande centralsjukkassorna är den enda ändringen, att utskottet har satt tidpunkten för räkenskapsavslutning 15 dagar senare. Däremot ha vi inte ändrat på den tid, inom vilken revisionen skall vara färdig, och inte heller på tiden för centralsjukkassornas årsmöten, vilka fortfarande skola hållas senast den 15 juni. Det

Ang. vissa ändringar i sjukkasreförordningen m. m. (Forts.)
är först efter dessa årsmöten, som det statistiska materialet skall slutgiltigt överlämnas till pensionsstyrelsen för att bearbetas där.

Den omständigheten, som utskottets högt ärade ordförande anförde, nämligen att det inte borde vara så, att i stadgarna står en tidpunkt och i förordningen en annan, tycker jag inte bör få väga tyngre än den praktiska synpunkten, att man inte skall göra det alltför svårt för dem, som skola handha de medelstora sjukkassorna.

I detta ärende har väckts en motion, däri hemställes, att ifrågavarande bestämmelser inte införas i förordningen. Jag har inte velat gå så långt, ty jag anser det mellanting, som utskottsmajoriteten har stannat vid, vara en förbättring och medföra en tidsvinst för statistikens färdigställande.

Jag ber alltså, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Wiklund: Herr talman! Frågan om sjukkasestatistikens utgivande har tidigare varit föremål för uppmärksamhet, särskilt från svenska sjukkasfeförbundets sida. Det var en gång i tiden tal om att väsentligt inskränka på sjukkasestatistiken eller rent av sluta upp med dess utgivande för vissa år. Sjukkasfeförbundet motsatte sig detta och uttryckte samtidigt i skrivelse till pensionsstyrelsen det bestämda önskemålet, att denna statistik måtte kunna utkomma i fortsättningen ävenså väsentligt tidigare än förut varit fallet. Det förhåller sig så, att den officiella sjukkasestatistiken icke har utkommit sedan år 1941. Pensionsstyrelsen anser nu, att det material, som ligger till grund för statistiken, bör kunna komma in tidigare till styrelsen, då enligt styrelsens uppfattning statistiken skulle kunna komma ut tidigare. Sjukkasfeförbundet har därför givetvis tillstyrkt en sådan anordning.

Jag ber, herr talman, att på denna punkt få förena mig med reservanternas.

Herr Norman: Herr talman! Jag undrar, om inte de svårigheter, som enligt vad här framhålles föreligga för lokalsjukkasornas kassörer, huvudsakligen bero på, att kassörerna draga ut på bokslutet i avvaktan på att resterande avgifter skola komma in. Den sjukförsäkrade har ju en respittid av två månader efter avgiftens förfallodag, innan han blir utesluten ur kassan. De avgifter, som egentligen skulle betalas i december, kunna alltså betalas fram till slutet av februari. Det förhåller sig nog så, att uppbördsmännen dröja med att redovisa och kassörerna vänta med att avsluta räkenskaperna för att se hur mycket av de förfallna avgifterna som flyter in. Detta förfaringssätt är kanske inte riktigt i överensstämmelse med bokföringslagen, men man gör nog så med hänsyn till att statsbidraget beräknas på grundval av vad som kommer in under året. Om kassörerna få en vink om att de, när årsskiftet är inne, skola klippa av räkenskaperna och bokföra förfallna icke inbetalade avgifter såsom fordran, tror jag att det skall gå att klara av bokslutet på två månader.

Herr Sundvik: Herr talman! Kammaren har tidigare under året behandlat en motion om större administrationsbidrag till erkända lokalsjukkasor. Det är nämligen så, att de medel, som dessa sjukkasor ha till sitt förfogande för att ersätta sina tjänstemän, äro så knappt tilltagna, att kassorna ha svårt att få folk, som på ett tillfredsställande sätt kan sköta verksamheten. Det förekommer på många ställen ute i bygderna, att man av brist på medel blir tvungen att anlita personer, som inte äro särskilt lämpade för uppgiften. Det blir kanske en handlare, en hantverkare, en invalid eller en mycket gammal sjukkasseman, som anlitas för arbetet, och vederbörande är inte mäktig att sköta uppdraget.

Ang. vissa ändringar i sjukkassee förordningen m. m. (Forts.)

Som herr Norman påpekade i sitt sista anförande, är det många medlemmar, som glömma att betala avgifterna i rätt tid. Likaså händer det ofta, att folk kommer och tar ut sjukpenning eller sjukhjälp under de sista dagarna på året. Många medlemmar komma, när det nya året nalkas, underfund med, att de böra ändra försäkringsvillkoren till det följande året. Vidare företagas vid årsskiftet flyttningar till och från kassan. Allt detta gör, att mycket arbete hopas vid årsskiftet, och detta måste klaras av, innan bokslutet kan göras upp. Herr Mannerskantz framhöll också, att lokalsjukkassorna skola lämna rapport till centralsjukkassan för det senaste kvartalet, innan räkenskaperna kunna avslutas. En noggrann kassör, som vill sköta sitt uppdrag tillfredsställande, är vidare angelägen att först ha statistiken klar, så att han kan kontrollera, att bokslutet och statistiken stämma med varandra.

Med hänsyn till vad jag nu anfört anser jag den av Kungl. Maj:t föreslagna tiden för räkenskapsavslutningen inom lokalsjukkassorna för kort. Jag anser det viktigare att kassörerna få tillräcklig tid på sig att göra ett noggrant bokslut och att revisorerna få tid på sig att granska bokslutet, än att statistiken kommer ut något tidigare. Pensionsstyrelsen har uppgivit, att räkenskaper och statistik komma in vid mycket olika tidpunkter från olika lokalsjukkassor; en del äro tidiga av sig, andra komma mer eller mindre sent. Jag föreställer mig, att det inte blir någon olägenhet för pensionsstyrelsen att börja bearbeta den statistik, som först kommer in, och sedan fortsätta med bearbetningen allt eftersom statistiken kommer in.

Det förefaller, som om det av utskottet framlagda förslaget ger en tillfredsställande lösning av frågan, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till detta förslag.

Herr **Wiklund**: Herr talman! Jag tror, att herr Sundvik gjort sig skyldig till en svartmålning av kompetensen hos sina kolleger ute i lokalsjukkassorna. Det är nog inte så illa ställt som han vill göra gällande. Jag kan inte finna, att det föreligger någon anledning för kammaren att frångå Kungl. Maj:ts förslag, när nu pensionsstyrelsen för en gångs skull gjort en kraftansträngning för att få fram statistiken i rätt tid.

Jag skulle i detta sammanhang även vilja rikta den maningen till pensionsstyrelsen, att den nu bör låta sig angeläget vara att tillse, att lokalsjukkassorna tidigare kunna erhålla statsbidraget för den utgivna läkarvårdsersättningen.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle med avslag å utskottets hemställan, såvitt den skilde sig från Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, bifalla denna framställning oförändrad; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Norman* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 70. röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås utskottets hemställan, såvitt den skiljer sig från Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, och bifalles denna framställning oförändrad.

Ang. vissa ändringar i sjukkasreförordningen m. m. (Forts.)

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser: och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

*Interpellation
om förbättrad
eftervård åt
skyddshems-
elever.*

Herr Arrhén erhöll på begäran ordet och anförde: Herr talman! Enligt Kungl. Maj:ts stadga för skyddshemmen av den 24 sept. 1937 (S. F. 1937: 860) samt Lag om samhällets barnavård § 46 (S. F. 1924: 361) kan skyddshemselev slutligt utskrivas vid en ålder av aderton år. Om elev intagits på skyddshem efter fyllda femton år, må utskrivningen uppskjutas, till dess tre år förflutit från intagandet. Har elevens uppförande varit opålitligt, må med utskrivningen anstå, till dess vederbörande fyllt tjuguet år. Styrelsen för hemmet skall vid utskrivningen tillse, att barnet erhåller lämpligt arbete och nödig utrustning, samt även besluta, att den utskrivne skall stå under tillsyn under en tid av minst ett och högst tre år från utskrivningen, i intet fall dock längre än till fyllda tjuguet år beträffande skyddshemselev och, om vanart föreligger, till fyllda tjugufyra år (S. F. 1934: 204).

Genom en i slutet av 1943 inträffad händelse har allmänhetens uppmärksamhet riktats på de förhållanden, som känneteckna skyddshemsklienteletets tillvaro. Det vill synas, som om det närmast vore frågan om tillsynen både vid skyddshemmet och efter utskrivningen, som kan ge anledning till befogade erinringar. I det fall, som här avses, konstaterades omkring fjorton år efter utskrivningen, att skyddshemselevens intelligensålder vore tio år och att vederbörande vore att anse som sinnesslö i den mening, som åsyftas i strafflagen 18 kap. 9 §. En sinnesslöhet av denna grad synes ej ha stått klar för skyddshemmet styrelse, då denna förklarade eleven utskrivnen för anställning hos privat arbetsgivare.

Även om i detta fall en, tydligen formell, tillsyn under det första året ägt rum kvarstår, att den f. d. skyddshemseleven varit i det närmaste överlämnad åt sig själv. Man skulle ha kunnat vänta sig, att skyddshemmet styrelse underrättat t. ex. fattigvårdsstyrelsen i den kommun, dit den f. d. eleven flyttat, med begäran att den borde ha sin uppmärksamhet riktad på fallet. Så har tydligen icke skett, möjligen därför att författningarna ingenting sagt eller säga härom.

För framtiden synes på grundval av de förhållanden, som det här åsyftade fallet blottat, den svagheten i den nuvarande organisationen föreligga att vid utskrivning från skyddshemmet en undersökning av den utskrivnes mentala tillstånd ej göres och att eftervården, tillsynen, förefaller bristfällig. Den nya lagen om undervisning och vård av bildbara sinnesslöa (1944 S. F.: 477) stadgar (§ 13) att av föreståndaren på centralanstalt register över bildbara sinnesslöa skall föras, även över dem, som utskrivits, och att föreståndaren, i den mån så utan större svårighet kan ske, skall hålla sig underrättad om deras vistelseort och levnadsförhållanden, ävensom att bistå de utskrivna med råd och hjälp. Även dessa bestämmelser te sig svävande och ur effektivitetssynpunkt tvivelaktiga. Det förefaller också, som om rikets organisation i fattigvårds- och barnavårdsdistrikt med konsulentverksamhet, vilken möjligen skulle kunna tänkas träda i funktion för fall av denna art, stode svagt rustad för dylika uppgifter. Distriktens antal är nu nio men föreslås i år av socialstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj: utökade till tretton. I Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd (1944: 5) kunna vi inhämta, att »en beräkning på

Interpellation om förbättrad eftervård åt skyddshemselever. (Forts.) grundval av antalet besökta kommuner under de tre åren 1941—1943 ger vid handen, att det för riket i dess helhet (utom Gotland) med nuvarande konsulentantal och arbetsbelastning förflyter i genomsnitt $3\frac{1}{2}$ år mellan två på varandra följande konsulentbesök i en kommun». Den förbättring av organisationen, som här projekteras, synes därför berättigad och kunde, som sagt, måhända även fylla uppgiften att på ett bättre sätt än hittills tjäna syftet att utgöra ett stöd för slutligt utskrivna skyddshemselever, särskilt av den typ, som, efter på skyddshemmen vid utskrivningen gjord läkarundersökning, åsatts be-
teckningen sinnesslö.

Med anledning av det här sagda hemställer jag om första kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa följande frågor:

Har herr statsrådet ur principiella synpunkter uppmärksammat de omständigheter, som gjorde sig gällande i det här åsyftade fallet, där en skyddshemselev efter den slutliga utskrivningen, ehuru senare befunnen sinnesslö i den mening, som strafflagen kap. 18 § 9 avser, praktiskt taget lämnats att helt reda sig på egen hand?

Vilka åtgärder anser herr statsrådet vore särskilt ägnade att förebygga upprepanden av dylika händelser?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågakvarande spörsmål finge framställas.

Ordet lämnades på begäran till herr **Petersson, Knut**, som yttrade: Herr talman! Med stark oro har den svenska allmänheten tagit del av de undan för undan inlöpande underrättelserna om förhållandena i Nordnorge. Till buds stående upplysningar ge vid handen, att läget utvecklar sig från ont till värre och att en katastrof av stora mått kan befaras. Myndigheterna på platsen ha genom de omfattande evakueringsåtgärderna ställts inför uppgifter, som de icke kunna bemästra, allra helst som de i krigföringen tillämpade metoderna oavslutligt beröva nya delar av befolkningen deras bostäder och försörjnings-
möjligheter.

Ett snabbt inskridande utifrån synes ofrånkomligt, om landsdelens invånare icke skola ömkligen omkomma. Det kan förutsättas, att denna fråga redan varit föremål för regeringens övervägande, vilket framgår bl. a. av den i pressen synliga uppgiften att underhandlingar upptagits i syfte att utverka lejd från de krigförande för svenska hjälpfartyg destinerade till nordnorska hamnar. Detta initiativ är att hälsa med stor tillfredsställelse och följes av livliga förhoppningar om snara och tillmötesgående svar. Erfarenheterna från tidigare förhandlingar av detta slag äro emellertid sådana, att man måste räkna med en avsevärd tidsspillan, innan planen kan sättas i verket, en tidsspillan, som kan bli ödesdiger för tusentals nödställda människor.

Det är därför angeläget att jämsides pröva andra möjligheter. Bl. a. har i sådant sammanhang bragts på tal ett förslag att utsända undsättningspatruller, som i gränstrakterna skulle uppsöka och omhändertaga de flyktingar, vilka i stigande antal söka sig över gränsen. Läget kan också utveckla sig på sådant sätt, att tanken på en större hjälpepedition måste tagas under övervägande. Ävenledes kan komma i fråga att flygledes överföra klädespersedlar och livsmedel till de platser, där befolkningen sammanförts.

Under hänvisning till ovanstående och med betoning av vikten att hithörande frågor bli föremål för regeringens grundliga prövning och att planerade hjälpåtgärder snabbt sättas i verket, anhåller jag om kammarens tillstånd att till hans excellens statsministern få framställa följande frågor:

Interpellation om hjälpåtgärder för befolkningen i Nordnorge. (Forts.)

- 1) Vilka upplysningar har regeringen att lämna om tillståndet i Nordnorge?
- 2) Vilka åtgärder ha från svensk sida vidtagits för att bispringa den nödställda befolkningen och vilka ytterligare åtgärder av sådant slag äro under övervägande?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 11.42 förmiddagen.

In fidem
G. H. Berggren

Lördagen den 25 november.

Kammaren sammanträdde kl. 4 eftermiddagen.

Herr statsrådet *Ohlin* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

- nr 302, angående inköp av tackjärn;
- nr 303, angående avskrivning av nya kapitalinvesteringar å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45;
- nr 304, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 12 § förordningen den 20 juni 1941 (nr 577) angående bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur; och
- nr 305, angående aktieteckning i Norrbottens Järnverk Aktiebolag.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 480, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 18 september 1943 (nr 691) om villkorlig frigivning.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 486, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjukkassor, m. m.

Herr **Ström** erhöll på begäran ordet och anförde: Herr talman! Enligt meddelande i pressen har Kungl. Maj:t emot alla hörda myndigheters avstyrkanden beslutat att för utlänningskommissionens räkning på Riddarholmen tätt intill Sveriges Pantheon, Riddarholmskyrkan, uppföra en träbarack för ämbetsrum. Bland myndigheter som avstyrkt är även brandchefen. Risk för brand på Riddarholmen borde elimineras, ej ökas. Byggnaden kommer att verka sorgligt störande på stadsbilden, särskilt Riddarholmskyrkan. Märkligt nog synes icke riksantikvarieämbetet, ej heller riksmarskalksämbetet ha hörts i saken.

*Interpellation ang. upp-
förandet av en
ämbetsbygg-
nad intill
Riddarholms-
kyrkan.*

Då Kungl. Maj:ts beslut väckt stort uppseende och förstämning i vida kretsar, får jag härmed hemställa till kammaren om tillstånd att till statsrådet och chefen för kungl. socialdepartementet få framföra följande interpellation:

- 1) Av vilken orsak har Kungl. Maj:t förlagt den nya ämbetsbyggnaden på denna ytterst ömtåliga och ur brandfara riskabla plats?
- 2) Vad är orsaken till att riksantikvarieämbetet icke hörts i denna för Riddarholmskyrkan mycket ömtåliga fråga?
- 3) Är det för sent att nu avbryta förarbetena till byggnaden och besluta dennas uppförande å annan plats?
- 4) Därest byggnaden trots alla varningar kommer till stånd, vilka garantier finnas att byggnaden ovillkorligen nedrives, sedan utlänningskommissionens behov av de utvidgade utrymmena ej längre föreligga?
- 5) Från vilken anslagstitel bestridas kostnaderna för byggnaden?

Interpellation ang. uppförande av en ämbetsbyggnad intill Riddarholmskyrkan. (Forts.)

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 231, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 237, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 239, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tomt för statens normalskola;

nr 240, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisorisk förbättring av löneställningen för vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 241, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om bemyndigande att överskrida det å allmän förskottsstat I uppförda anslaget till Bidrag till flyktingars uppehälle, yrkesutbildning m. m.;

sammansatta stats- och andra lagutskottets utlåtande nr 3, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45, femte huvudtiteln, punkten 1, dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om provisorisk förstärkning av tilläggs pensioner och invalidunderstöd, dels ock i förevarande ämnen väckta motioner; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 71, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående räntan å ogulden köpeskilling för viss kronoegendom;

nr 72, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för G. Karlsson från viss betalningsskyldighet på grund av borgen; och

nr 73, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskrivning av visst i flottledsfonden ingående fordringsbelopp.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.07 eftermiddagen.

In fidem
G. H. Berggren.